



Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ,
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІРИ**

Матеріали

науково-практичного круглого столу

(м. Суми, 24 січня 2025 року)

Суми
Сумський державний університет
2025

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

УСТИМЕНКО В. А., директор Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Макутова НАН України», д-р юрид. наук, проф., член-кор. НАН України, член-кор. НАПРН України, Заслужений юрист України, член Президії НАН України, заступник академіка-секретаря Відділення економіки НАН України, член Бюро Секції суспільних та гуманітарних наук НАН України, член Комісії по роботі з науковою молоддю НАН України, Постійної комісії НАН України з оцінювання ефективності діяльності наукових установ, Науково-видавничої ради НАН України

ДЖАБРАІЛОВ Р. А., д-р. юрид. наук, проф., заступник директора з наукової роботи Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Макутова НАН України»

ДЕРЕВ'ЯНКО Б.В., д-р. юрид. наук, проф., провідний науковий співробітник відділу господарсько-правових досліджень проблем економічної безпеки Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова НАН України»

РУДЕНКО Л. Д., канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки СумДУ

ПЛОТНИКОВА М. В., канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ

ШВАГЕР О. А., канд. юрид. наук, асист. кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ

*Видання рекомендоване до видання рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 5 від 06.02.2025 р.)*

П 68 **Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри** : матер. науково-практичного круглого столу (Суми, 24 січня 2025 року). – Суми : Сумський державний університет, 2025. – 103 с.

До збірника ввійшли тези доповідей та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, які брали участь у Науково-практичному круглому столі «Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри», присвяченого актуальним питанням правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні та Європейському Союзі.



Цей твір ліцензовано на умовах

Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International

(Із Зазначенням Авторства-Некомерційна-Поширення

на тих самих умовах 4.0 Міжнародна)

Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3587-20#Text>.

7. Щербина В. С., Боднар Т. В. Наглядова рада акціонерного товариства: порядок створення, склад та повноваження. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 230–233.

8. Зискінд І. О. Господарсько-правовий аспект регулювання та нагляду (контролю) у сфері страхування: досвід України та зарубіжних країн: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2011. 20 с.

9. Bogdan Derevyanko, Vitaliy M. Pashkov, Olha A. Turkot, Nadiia V. Zahrisheva and Olena S. Bisiuk (2020). Addressing the issue of corporate raiding in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*, 18(1), 171-180. doi:10.21511/ppm.18(1).2020.15.

10. Гарагонич О. В. Етапи рейдерського захоплення акціонерних товариств. *Вісник Академії адвокатури України*. 2013. № 3. С. 23–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2013_3_6.

11. Вінник О.М. Право цифрової економіки: монографія. Київ: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2021. 350 с.

ОПЕРАЦІЇ ІЗ КРИПТОВАЛЮТОЮ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ

Тубань О. В.

здобувач ступеня доктор філософії Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

У сучасному фінансовому світі нещодавно з'явився та вже впевнено закріпився як складова сучасної фінансової системи інноваційний продукт - криптовалюта або віртуальні гроші. Уряд і центральний банк нашої держави висловлюють прямо протилежні думки щодо застосування цих новацій. Дехто вважають віртуальні гроші, або криптовалюти, як злочин, а інші – як прогрес. Деякі пропонують ввести кримінальну відповідальність за розповсюдження та застосування віртуальних валют, а інші прогнозують розвиток та поширення.

Світ постійно змінюється і вимагає від його учасників адаптивності до цих змін. Особливо це стосується змін у сфері розрахунків

та платежів. Тому вивчення ринку криптовалют та його регулювання є актуальним завданням. Можна вважати криптовалюту як інструмент здійснення розрахунків і платежів. Без швидкої адаптації до цього інноваційного продукту існуючі інститути ризикують втратити фінансові потоки, що беззаперечно вплине на сучасну фінансову систему. Тим самим послабить розвиток економіки держави, отже відбудеться зниження добробуту населення.

Негативне ставлення центрального банку до нововведень на ринку криптовалют зазвичай пов'язане з відсутністю напрацювань щодо вивчення особливостей розвитку, закономірностей функціонування, можливостей та переваг криптовалют. Саме через це, вивчення доцільності та умов використання криптовалют набуває актуальності та привертає увагу не лише спільноти, а й учасників банківської системи, оскільки може не тільки сприяти її процвітання, але й призвести до її занепаду [1, с. 238].

Головним елементом ринку криптовалют є саме криптовалюта. На жаль, досі немає єдиного визначення поняттю «криптовалюта». Деякі науковці відносять криптовалюту до «віртуальної валюти» та називають інноваційною мережею платежів та новим видом грошей [2, с. 26], інші заперечують та називають «цифровим активом». Проте фактом є те, що криптовалюта має надійний захист від підробки, що забезпечується криптографічними методами, та може використовуватись не лише у якості міри вартості та засобу платежу, а й у якості засобу інвестування. Це підтверджується створенням та успішним функціонуванням бірж криптовалют, інвестиційних проектів та елементів інфраструктури, які пов'язують «новий віртуальний» світ зі світом реальним, поступово прибираючи межі та утворюючи єдину систему [1, с. 239]. Узагальнюючи існуючі підходи до визначення поняття криптовалют, слід зазначити, що криптовалютою є засіб розрахунків, який не має матеріальної форми, а існує у вигляді програмного коду, із застосуванням криптографічних методів захисту, випуск та облік якого частіше децентралізований та відомий учасникам розрахунків; а також системою платежів, яку утворюють одиниця розрахунку та операції з нею.

Наразі криптовалюта має всі функції грошей, проте грошима не є, що є тимчасовим ефектом. Проте чому досі криптовалюти не замінили сучасні фіатні державні валюти? Вся справа в тому, що курс державної валюти контролюється державою, а курс зовнішньої криптовалюти залежить лише від зовнішніх економічних факторів і

здебільшого курс є високоволатильним і часто пов'язаний із самим функціоналом криптовалюти, таким як швидкість розрахунку криптовалютою. Також, оскільки криптоактиви не підвладні інфляції через обмеженість випуску, то позитивної дії невеликої інфляції у вигляді стимулювання економіки теж не буде – люди не матимуть стимулу збільшення інвестиції, зменшуючи заощадження, оскільки курс криптовалюти згодом лише ростиме.

Чи має криптовалюта бути державною, значна частина активів якої зберігатиметься саме у держави для контролю за курсом та впливу на ринки? Однозначної відповіді на цю дилему немає, проте децентралізованість валюти забезпечує її незалежність від політики основного володаря активів, яким є держава для фіатних грошей наразі, тому, попри важкість переходу на таку модель взаємовідносин фінансової системи, криптовалютам краще бути децентралізованими.

Для України поширення криптовалют може мати комплексні позитивні наслідки у вигляді спрощення залучення інвестицій, розширення міжнародної торгівлі, розвитку інфраструктури ринку криптовалют та зменшення залежності від іноземних фінансових установ. У контексті цього перспективними подальшими напрямками дослідження мають стати удосконалення нормативних та інституційних засад використання криптовалюти в Україні, розроблення заходів нівелювання загроз та ризиків, які іманентні криптовалюті та ринку криптовалют, пошук нових організаційних форм взаємодії суб'єктів такого ринку [3, с. 84].

Оподаткування операцій з криптовалютою є теж актуальним та невирішеним питанням. З цього приводу є пропозиція легітимізувати операції із криптовалютою в Україні, зокрема операції із її видобутку, генерування або «майнінгу», які мають значну схожість із іншими видами господарської діяльності і в силу технічних особливостей можуть контролюватися державою [4, с. 173].

Поки що вважати віртуальні гроші повноцінними грошима не має повноцінних підстав, однак можна вважати що це цілком інноваційна платіжна система, яка покликана обслуговувати цифрову економіку [5, с. 739]. І оскільки світ зацікавлений у розвитку цифрової економіки, то операції із криптовалютою можна вважати перспективною складовою сучасної фінансової системи держави.

Література:

1. Сословський В.Г., Косовський І.О. Ринок криптовалют як системи. Харківський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи», Україна, С. 236–246.
2. Карчева Г.Т. Віртуальні інноваційні валюти як валюти майбутнього. *Фінансовий простір*. 2015. С. 24–30.
3. Нечай О. Поняття, види та перспективи використання криптовалют в Україні. *Науковий журнал*. 2024. № 1. С. 79–87. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-11>.
4. Деревянко Б. В. Про порівняння господарської діяльності з видобутком криптовалют («майнінгом») та здійсненням операцій із нею. *Право України*. 2018. № 5. С. 164–175.
5. Єлисеєва О.Є., Волошина О.В., Дідур С.В. Біткойн як елемент сучасної фінансової системи. *Економіка та суспільство*. 2018. № 18. С. 733–741.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНКІВСЬКИЙ РЕГУЛЯТОР: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ В ТРАНСФОРМАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Устинова І.П.

к.ю.н., доцент, професор кафедри конституційного і адміністративного права Юридичного факультету ДНП «Державний університет «Київський авіаційний інститут»»

В сучасних трансформаційних умовах існування державних систем, а значить і фінансових систем, важливою складовою є організація системи фінансового нагляду. Із процесами пов'язаними з євроінтеграцією України, важливо розуміти зміст входу української системи фінансового нагляду до європейської системи, а значить необхідний чинний досвід, для подальших процесів змін та трансформацій у законодавстві України та організації управлінських процесів в фінансовій системі.

Європейська система банківського представлена Європейським банківським регулятором (ЕВА, European Banking Authority). Базовими напрямками діяльності є розробка нормативів для банківської діяльності (наприклад, вимоги до капіталу), координація стрес-тестів банків. Протягом останніх років НБУ проводить системну дія-